

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamento (EB) Nr. 1234/2007 nuostatos dėl prekybos standartų

(COM(2010) 738 galutinis – 2010/0354 (COD))

(2011/C 218/23)

Pranešėjas **Antonio POLICA**

Europos Parlamentas, 2011 m. sausio 27 d., ir Taryba, 2011 m. sausio 18 d., vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 43 straipsnio 2 dalimi ir II antraštinės dalies 118 straipsnio 1 dalimi, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamento (EB) Nr. 1234/2007 nuostatos dėl prekybos standartų

COM(2010) 738 galutinis – 2010/0354 (COD).

Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2011 m. balandžio 6 d. priėmė savo nuomonę.

471-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2011 m. gegužės 4–5 d. (2011 m. gegužės 4 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 152 nariams balsavus už, 5 – prieš ir 10 susilaikius.

1. Komiteto pastabų ir rekomendacijų santrauka

1.1 EESRK teigiamai vertina Europos Komisijos iniciatyvą įgyvendinti nuoseklią žemės ūkio produktų kokybės politiką, kurios tikslas – sudaryti ūkininkams sąlygas geriau informuoti vartotojus apie žemės ūkio produktų kokybę, ypatumus ir savybes, taip pat užtikrinti, kad vartotojai būtų tinkamai informuojami. Be to, Komitetas įsitikinęs, kad kokybės užtikrinimo dokumentų rinkinys gali padėti padidinti užimtumą ir verslo galimybes kaimo vietovėse, taigi, sustabdyti gyventojų skaičiaus mažėjimą, išsaugoti kultūrinius ypatumus, pagerinti žmogaus ir aplinkos santykį ir užtikrinti tinkamesnį gamtos išteklių valdymą.

1.2 Komitetas pritaria, kad reikia gerinti žemės ūkio ir maisto produktų schemas (saugomų kilmės vietos nuorodų, saugomų geografinių nuorodų, garantuotų tradicinių gaminių), kad būtų supaprastinti ir patobulinti jose keliami techniniai reikalavimai ir sustiprintas modelis. Komitetas taip pat tikisi, kad bus užtikrinta didesnė šių schemų apsauga nuo nesąžiningos prekybos, ir mano, kad bendras prekybos standartų taikymas gali padėti pasiekti šį tikslą.

1.3 EESRK pakartoja savo ankstesnėse nuomonėse pateiktą požiūrį⁽¹⁾, kad atsekamumas (t. y. galimybė stebėti produkto kelią nuo jo pagaminimo iki pardavimo) yra svarbi priemonė, kuri padės užtikrinti veiksmingą visų informavimo reikalavimų, pradėsiančių galioti įvedus specialius prekybos standartus,

vykdymą. Komitetas mano, kad nepakanka pateikti tik nuorodas etiketėse: būtina užtikrinti galimybę objektyviai ir tinkamai patikrinti jose pateiktą informaciją.

1.4 Būtina ne tik užtikrinti informacijos teisingumą taikant veiksmingas atsekamumo priemones, bet ir siekti, kad informacija būtų kokybiškesnė ir naudingesnė, t. y. etiketėse pateikti aiškia, išsamią ir suprantamą informaciją, rasti tinkamą pusiausvyrą tarp vartotojo teisės į išsamią informaciją ir praktinio jos įskaitomumo, kuris priklauso nuo spaudos ženklų dydžio, taip išvengiant keblumų, techninio pobūdžio sunkumų ir teksto ilgumo, kurie gali klaidinti vartotoją ar atgrasinti skaityti etiketėje pateiktą informaciją.

1.5 Siekiant užtikrinti tinkamą ir veiksmingą kontrolę, rekomenduotina sąskaitose ir apskritai visuose su produktu pateikiamuose dokumentuose nurodyti svarbiausią informaciją, kuri numatyta pagal konkrečiam sektoriui ar produktui taikomus prekybos standartus. Būtina ypatingą dėmesį skirti į ES importuojamiems trečiųjų šalių produktams siekiant užkirsti kelią nesąžiningai prekybai ir atgrasinti nuo tokios praktikos⁽²⁾.

1.6 Kontrolės tinklų, kurie reikalingi, kad patikrintų, ar produktai atitinka dabar galiojančias nuostatas ir ar atitiks būsimas nuostatas, ir užtikrintų, kad būtų taikomos tinkamos administracinės nuobaudos, kai nesilaikoma prekybos standartų, veiklą turėtų papildyti veiksmai ir iniciatyvos, kurių tikslas – didinti sektoriaus dalyvių atsakomybę ir dar plačiau skleisti taisyklių laikymosi kultūrą.

⁽¹⁾ OL C 18, 2011 1 19, p. 5–10, „Bendrijos žemės ūkio modelis. Produktų kokybė ir vartotojų informavimas – konkurencingumo veiksniai“.

⁽²⁾ OL C 100, 2009 4 30, p. 60–64, „Importuojamų žemės ūkio ir maisto produktų sauga“.

1.7 Komitetas supranta, kad sprendimas priimti deleguotuosius aktus prekybos standartams reglamentuoti dera su Lisabonos sutartyje numatyta paprastesnio reglamentavimo strategija, Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 290 straipsnio nuostatomis ir bendra iki šiol laikytasi Komisijos pozicija, kuriai analogiškose situacijose EESRK yra išreiškęs pritarimą⁽³⁾. Tačiau reikėtų ypač atsargiai taikyti šią priemonę, kuri gali sutrikdyti jau dabar prekybos standartus taikančių sektorių, visų pirma, vaisių bei daržovių sektoriaus, veiklą, jei nebus tinkamai laikomasi selektyvumo ir konkretumo reikalavimų⁽⁴⁾.

1.8 Kalbant apie informaciją, kuri privalo būti nurodyta etiketėse, galima teigiamai vertinti sprendimą nustatyti teisinį pagrindą, kuriuo visiems sektoriams būtų taikomas reikalavimas nurodyti „ūkininkavimo vietą“⁽⁵⁾, kadangi tai atitinka vartotojų reikalavimą gerinti skaidrumą ir jų informavimą ir leidžia išvengti kitų galimų klaidinančių nuorodų. Tačiau nelogiška numatyti, kad vieta kiekvienu atskiru atveju turi būti nustatoma „tinkamu geografiniu lygmeniu“. Kaip jau iš dalies yra rekomendavęs Komitetas⁽⁶⁾, būtų geriau etiketėje nurodyti „ūkininkavimo vietą“, t. y. kultūros ar gyvūno auginimo vietą arba neperdirbto ir maisto produktui gaminti naudojamo žemės ūkio produkto kilmės šalį.

1.9 Parlamentas ir Taryba aiškiai išreiškė norą reglamentuoti svarbiausius Europos piliečių maistui naudojamus produktus ir numatyti jų teisinę apsaugą. Šioje srityje ES jau daug ką nuveikė ir turi didelę techninę ir teisinę kompetenciją, kad pasiektų dar daugiau. Komitetas ypač nepritaria automatiniam prisitaikymui prie tarptautinių organizacijų priimtų atitinkamų prekybos standartų⁽⁷⁾, neatlikus išankstinės analizės ir vertinimo siekiant nustatyti jų veiksmingumą ir atitikimą naujam teisiniui pagrindui.

1.10 Komitetas pritaria proporcingumo principui, apie kurį kalbama teisinėse pasiūlymo nuostatose, tačiau nerimauja, kad dėl jo taikymo neprivalomų kokybės nuorodų schemoms gali susilpnėti kontrolė ir būti mažiau laikomasi pačių standartų. Svarbiausias tikslas turėtų būti paprastinimas ir biurokratijos mažinimas, tačiau kartu reikėtų išsaugoti tinkamą kontrolės sistemą, kuri užtikrintų vartotojų apsaugą.

1.11 Pasiūlyme pateiktos priemonės būtų veiksmingesnės, jeigu apie jas plačiai ir tiesiogiai arba per atitinkamas profesines asociacijas būtų informuojami vartotojai. Žiniasklaidos priemonės dažnai naudojamos pardavimui skatinti, tačiau jų nepakanka ES piliečiams informuoti apie jų apsaugą garantuojančius standartus ir užtikrinti, kad išgydami produktą jie galėtų pagrįstai pasirinkti.

⁽³⁾ OL C 107, 2011 4 6, p. 30–32, „EŽŪFKP parama kaimo plėtrai ir tiesioginės paramos schemos pagal BŽŪP“.

⁽⁴⁾ Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1580/2007 su paskutiniais pakeitimais, padarytais Komisijos reglamentu (EB) Nr. 1221/2008.

⁽⁵⁾ COM(2010) 738 galutinis – 112e straipsnis, 3 dalis, c punktas.

⁽⁶⁾ OL C 77, 2009 3 31, p. 81, 1.3 punktą ir OL C 354, 2010 12 28, p. 35, 15.5.18 punktą.

⁽⁷⁾ COM(2010) 738 galutinis – 112b (3) straipsnis ir XII b priedas.

2. Įžanga. Komisijos dokumentas

2.1 Kokybės užtikrinimo dokumentų rinkinys parengtas siekiant patobulinti Sąjungos teisės aktų nuostatas, kuriomis reglamentuojama kokybė ir kurios susijusios su nacionalinių ir privačių sertifikavimo sistemų taikymu. Tikimasi, kad minėtos teisės aktų nuostatos taps paprastesnės, skaidresnės ir suprantamesnės, galės būti pritaikomos prie inovacijų ir mažiau apsunkins gamintojų bei administracijų darbą.

2.1.1 Kokybės užtikrinimo dokumentų rinkinys dera su kitose srityse įgyvendinama ES politika. Neseniai pateiktame Komisijos komunikate dėl BŽŪP po 2013 m., be kita ko, pabrėžta, kad būtina išsaugoti žemės ūkio veiklos įvairovę kaimo vietovėse ir stiprinti konkurencingumą. Komunikate „2020 m. Europa. Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategija“ apibrėžiant ES prioritetus nurodomas strateginis tikslas – didinti Europos ekonomikos konkurencingumą atsižvelgiant į tai, kad kokybė yra vienas svarbiausių Europos žemės ūkio konkurencingumą užtikrinančių veiksnių.

2.2 2009 m. Komisija paskelbė komunikatą dėl žemės ūkio produktų kokybės politikos (COM(2009) 234 galutinis), kuriame nustatytos šios strateginės kryptys:

- užtikrinti, kad ūkininkai, pirkėjai ir vartotojai aktyviau keistųsi informacija apie žemės ūkio produktų savybes,
- didinti ES žemės ūkio produktų kokybės politikos priemonių darną,
- siekti politikos supaprastinimo ir užtikrinti, kad ūkininkams, gamintojams ir vartotojams būtų kuo lengviau suprasti įvairias sistemas bei ženklavimo terminus ir jais naudotis.

2.3 Kokybės užtikrinimo dokumentų rinkinį sudaro:

2.3.1 pasiūlymas dėl reglamento, kuriuo siekiama supaprastinti kokybės schemų administravimą jas išdėstant viename teisės akte. Reglamentu užtikrinama priemonių darna ir padedama suinteresuotosioms šalims schemas geriau suprasti;

2.3.2 pasiūlymas dėl reglamento dėl prekybos standartų, kurio tikslas padidinti skaidrumą ir supaprastinti procedūras;

2.3.3 žemės ūkio ir maisto produktų savanoriško sertifikavimo sistemų kūrimo ir taikymo geriausios patirties gairės;

2.3.4 maisto produktų ženklavimo, naudojant saugomas kilmės vietos nuorodas (SKVN) ir saugomas geografines nuorodas (SGN) kaip sudedamąsias dalis, gairės.

2.4 Kilmės vietos nuorodos ir geografinės nuorodos

Šiuo pasiūlymu stiprinama žemės ūkio ir maisto produktams taikoma schema ir užtikrinamas tolesnis jos taikymas, tačiau ji nesusiejama su geografinių nuorodų schemomis, taikomomis vynams, spiritiniams gėrimams ir aromatizuotiems vynams. Be to, sutrumpinami laiko terminai, taikomi pagal dabartinę registravimo procedūrą, nustatomos būtinios bendrosios oficialios kontrolės taisyklės ir išlaikoma reglamento taikymo sritis (žmonėms vartoti skirti produktai ir kiti produktai).

2.5 Garantuoti tradiciniai gaminiai

Pasiūlyme paliekama pavadinimų išimtinės naudojimo teisės schema, tačiau atsisakoma galimybės pavadinimus registruoti nenustačius išimtinės jų naudojimo teisės. Supaprastinama registravimo sistema, tradiciškumo kriterijus pratęstas iki 50 metų ir schema taikoma tik paruoštiems vartoti gaminiais ir perdirbtiems produktams.

2.6 Neprivalomi kokybės terminai

Pasiūlymu siekiama į reglamentą įtraukti neprivalomus kokybės terminus, kadangi jais apibūdinami pridėtinės vertės produktui suteikiantys ypatumai, ir patobulinti specialiuosius prekybos standartus (laisvėje auginamų naminių paukščių mėsa, žiedų medus, pirmojo „šalto“ spaudimo alyvuogių aliejus), suderintus su Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo teisine sistema.

2.7 Prekybos standartai

Kaip įprasta, pasiūlyme numatyta, kad Komisija deleguotaisiais teisės aktais nustatys prekybos standartus. Visiems sektoriams Komisija nustato teisinį pagrindą dėl reikalavimo etiketėje nurodyti ūkininkavimo vietą, kuri turi būti nustatoma tinkamu geografiniu lygmeniu atsižvelgiant į kiekvieno sektoriaus ypatumus. Kiekvienu atskiru atveju bus atliktas tyrimas, pirmiausia pieno sektoriuje.

2.8 Pasiūlyme numatyta visų schemų kontrolę pavesti nacionalinėms kompetentingoms institucijoms; laikantis reglamente nustatytų principų ir siekiant užtikrinti maisto produktų teisės schemų patikimumą visoje Europos Sąjungoje, valstybių narių su kontrole susijusios veiklos priežiūra turi būti atliekama aukščiausiu, t. y. Sąjungos, lygmeniu.

3. Bendrosios pastabos

3.1 Šis Europos Komisijos pasiūlymas – tai vienas svarbiausių kokybės politikos srityje priimamų sprendimų, kurio tikslas – suteikti gamintojams reikiamas priemones informuoti pirkėjus ir vartotojus apie produktų ypatumus ir ūkininkavimo būdą, taip pat apsaugoti juos nuo nesąžiningos prekybos.

3.2 Atsekamumas yra svarbi priemonė, padedanti sekti produkto kelią nuo jo pagaminimo iki pardavimo ir kartu papildyti etiketėje vartotojams pateikiamą informaciją aiškiais,

išsamiais ir suprantamais duomenimis apie parduodamą produktą. Atsekamumo priemonę sudarys sertifikatai, registracijos duomenys, procesus ir perdavimus patvirtinantys prekybos dokumentai. Juos saugos visi gamybos grandinės dalyviai ir, paprašius, jie bus pateikiami kontrolės įstaigoms.

3.3 Pasiūlyme numatyta, kad valstybės narės, remdamosi rizikos analize, tikrina, ar produktai atitinka galiojančias nuostatas ir ar atitiks būsimas nuostatas ir prireikus taiko administracines nuobaudas. Kad kontrolės tinklas išliktų veiksmingas, Komitetas rekomenduoja išplėsti ir stiprinti nacionalinių kontrolės įstaigų, kurios šiuo metu yra atsakingos už prekybos standartų taikymo stebėseną juos jau taikančiuose sektoriuose, kompetenciją.

3.4 Vykdamt priežiūrą, kurią užtikrina kontrolės sistema ir tyrimai, reikėtų taip pat dėti pastangas ir įgyvendinti iniciatyvas, kurių tikslas didinti sektoriaus dalyvių atsakomybę ir dar plačiau skleisti bendrą taisyklių laikymosi kultūrą.

3.5 Pasiūlymo nuostatos dėl privalomos „ūkininkavimo vietos“ nuorodos etiketėje yra labai neaiškios: numatyta, kad kiekvienu atskiru atveju vieta turi būti nustatoma „tinkamu geografiniu lygmeniu“. Iš tiesų, jei šis kriterijus išliktų, būtų sudaryta galimybė kraštutiniams atvejams, kai maisto produktų etiketėje bus abstrakčiai nurodyta „pagaminta ES“. Tokia nuoroda, žinoma, informuotų, kad produktas nėra pagamintas trečiojoje šalyje, tačiau prieštarautų kilniam tikslui, kurio siekiama naujaisiais prekybos standartais, t. y. suteikti skaidrią informaciją vartotojams.

3.6 Bendras sprendimas priimti deleguotuosius aktus, kaip nurodyta pasiūlyme dėl reglamento, kuriuo iš dalies keičiami ir papildomi galiojantys ir būsimi prekybos standartai, nesudaro sąlygų šiuo metu pakankamai išsamiai įvertinti visų taisyklių. Žinoma, galima teigiamai vertinti tai, kad tiksliai apibrėžtas bendras būsimų prekybos standartų turinys: pateikiama datų, informavimo ir išsamių nuorodų dėl visų procedūrų sistema, pardavimui skirtų produktų tvarkymo ir vežimo tvarka. Nors apskritai standartų taikymo galimybės vertinamos teigiamai, ką taip pat patvirtina ir atlikti poveikio vertinimai, dar negalime įvertinti nei jų realaus taikymo poveikio, nei veiksmingumo tiek kalbant apie atskirus sektorius, tiek ir apie produktus. Tokį įvertinimą bus galima atlikti tik pradėjus konkrečiai taikyti naujuosius prekybos standartus.

3.7 Kokybės užtikrinimo dokumentų rinkinyje pateikti pasiūlymai – tai vienas bendras kokybės projektas, o tai reiškia, kad įvairios priemonės turi būti vertinamos kaip viena kitą papildančios ir taikomos užtikrinant visišką jų sąveiką. Todėl reikės atidžiai stebėti, kad pakeitus vieną iš priemonių, šie pakeitimai neturėtų neigiamo ir nepageidautino poveikio kitoms priemonėms.

4. Konkrečios pastabos

4.1 Kalbant apie kokybės politikos tikslų įgyvendinimą, 112b straipsnio 3 dalies nuostatos yra nenuoseklios. Šiose nuostatose numatyta, kad produktas laikomas atitinkančiu bendrąjį prekybos standartą, jeigu produktas, kuriuo ketinama prekiauti, atitinka taikytiną standartą, kurį prireikus priima kuri nors iš XIIIb priede nurodytų tarptautinių organizacijų. Komitetas nepriitaria šiai nuostatai, nes ja remiantis iš esmės negalima iširti produkto atitikimo bendriems ir konkretiems standartams, kurie laikomi svarbiausiais siekiant užtikrinti Europos piliečių ir konkurencijos apsaugą.

4.2 112k straipsnyje, kuriame numatytos nukrypti leidžiančios nuostatos, nepakankamai paaiškintos priežastys, kuriomis remiantis nacionalinės valdžios institucijos gali taikyti nukrypti leidžiančias nuostatas arba palikti galioti nacionalines nuostatas, visų pirma turint omenyje tepiuosius riebalus ir vynininkystės metodus. Vis dėlto, jeigu tokia priežastis būtų įteisinti taikomą praktiką siekiant sustabdyti papildomų sistemų, neatitinkančių

naujųjų prekybos standartų, plitimą, Komitetas pritartų tokiam sprendimui, tačiau jeigu toks interpretavimas yra teisingas, prašo aiškumo sumetimais pateikti paaiškinimą pasiūlymo tekste.

4.3 Europos Parlamento ir Tarybos pasiūlyme, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (EB) Nr. 1234/2007, numatomos taisyklės, kurios leidžia Komisijai deleguotaisiais teisės aktais nustatyti konkrečius prekybos standartus visiems šio pasiūlymo I priede nurodytiems produktams, išskyrus žemės ūkio kilmės etilo alkoholį. Tačiau reikėtų ypač atsargiai taikyti šią priemonę, kuri gali sutrikdyti jau dabar taikančių prekybos standartus sektorių, pavyzdžiui, vaisių bei daržovių sektoriaus, veiklą, jei nebus tinkamai laikomasi konkretumo reikalavimo.

4.4 Galiausiai, atsižvelgiant į tai, kad sudėtinga panaikinti ir pakeisti kai kurių Reglamento (EB) Nr. 124/2007 nuostatas, tai turi būti atliekama itin tiksliai siekiant užtikrinti, kad galutiniai naudotojai, visų pirma gamintojai ir vartotojai, galėtų lengvai suprasti dokumentą, o tai savo ruožtu leis teisingai ir vienodai taikyti jo nuostatas.

2011 m. gegužės 4 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Staffan NILSSON